

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Викладач: кандидат біологічних наук, доцент Григорова Наталя Володимирівна

Кафедра: фізіології, імунології і біохімії з курсом цивільного захисту та медицини, III корпус, ауд. 310

E-mail: nvgrigorova@ukr.net

Телефон: (061) 228-75-99 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Освітня програма, рівень вищої освіти	Усі спеціальності ЗНУ; Бакалавр					
Статус дисципліни	Вибіркова					
Кредити ECTS	3	Навч. рік	2023-2024 4 семестр	Рік навчання – 2	Тижні	13
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів¹	4	Лекційні заняття – 20 год Самостійна робота – 70 год		
Вид контролю	Залік					
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2130					
Консультації:	щочетверга, Zoom в12.55-14.15 або за домовленістю чи ел. поштою					

ОПИС КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Відомо, що у мирний час величезних людських втрат, збитків економіці і навколишньому середовищу завдають стихійні лиха, аварії і катастрофи. На території України розміщена велика кількість потенційно-небезпечних об'єктів. До них відносяться підприємства нафтової, газової та хімічної промисловості, підприємства, які застосовують і виготовляють радіоактивні, сильнодіючі, пожежо- і вибухонебезпечні речовини.

Техногенна безпека є найбільш характерною і значною за питомою вагою серед загального кола випадків. Підтвердження цьому – катастрофа на ЧАЕС, на газо- і продуктопроводах та транспорті. Узагальнюючи питання про наявність надзвичайного ризику, підкреслюючи, що Україні властиві як техногенні, так і природні ризики, слід зазначити, що над вирішенням проблем запобігання, а також усунення їх можливих наслідків у країні створена і діє потужна система захисту населення і економіки від надзвичайних ситуацій – система ЦЗ. Науково-технічний прогрес, з одного боку, покращує життя людей, з другого – підвищує ризик виникнення аварій і катастроф, і ЦЗ усе частіше доводиться ліквідувати їх наслідки.

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України є загроза ескалації війни з застосування зброї масового знищення: ядерної, хімічної, біологічної. У таких умовах система ЦЗ бере на себе завдання підготовки до захисту населення і народного господарства, а також максимального послаблення дії вражаючих факторів сучасної зброї.

Важливими є також заходи, що передбачає здійснити держава з метою адаптації служби ЦЗ, – перехід на безперервну та сертифіковану систему підготовки та перепідготовки кадрів з проблем природної та техногенної безпеки (від школи до ВИШу включно). Тому навчання студентів –

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS). Детальна формула розрахунку – в рекомендаціях.

майбутніх фахівців та керівників підприємств, установ і організацій основам ЦЗ є важливим кроком у здійсненні державної політики у цій сфері.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент **зможеться**:

- визначати коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з ЦЗ;
- здійснювати організаційну діяльність у первинному трудовому колективі з обов'язковим додержанням та виконанням вимог цивільного захисту;
- приймати рішення з питань ЦЗ у межах своїх повноважень;
- здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, стихійних лих і сучасної зброї масового ураження;
- оцінювати радіаційну, хімічну і біологічну обстановку, яка може виникнути внаслідок надзвичайних ситуацій;
- володіти базовими організаційними методами збереження життя та здоров'я населення, матеріальних і культурних цінностей в умовах НС.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Презентації лекцій, методичні рекомендації до виконання індивідуального дослідницького завдання, розміщені на платформі Moodle:

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2130>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи (max 60 балів):

Враховуючи те, що курс поділений на чотири змістових модуля, тому за підсумками проведення кожного з них студенти повинні виконати поточну тестову контрольну роботу, що оцінюється в 10 балів (**40 балів** за 4 контрольні роботи), а також розв'язати 5 ситуаційних задач (індивідуальні письмові завдання), які оцінюються в 5 балів (разом **20 балів**).

Тести виконуються он-лайн на платформі в Moodle.

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2130>

Підсумкові контрольні заходи (max 40 балів):

На заліковому занятті студенти виконують підсумкову контрольну роботу. Крім того студенти виконують індивідуальне дослідницьке завдання.

Підсумкова контрольна робота (max 20 балів) 40 тестових питань, які оцінюються по 0,5 балів (разом 20 балів). Тести виконуються он-лайн на платформі в Moodle.

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2130>

Індивідуальне дослідницьке завдання (max 20 балів).

ІДЗ складається з двох частин: у першій частині роботи потрібно за планом розписати Індивідуальне дослідницьке завдання складається з двох частин (max 10 балів). У першій частині цього завдання потрібно за 5-ти пунктами наданого плану описати зазначену у варіанті хімічну отруйну речовину, розкривши: 1) загальну характеристику отруйної речовини, 2) ступінь небезпеки (пожежонебезпечність); 3) хімічні властивості; 4) засоби захисту; 5) заходи по наданню першої медичної допомоги та принципи проведення спеціалізованих медичних заходів. Друга частина індивідуального дослідницького завдання містить тестові питання (max 10 балів).

Індивідуальне дослідницьке завдання оформлюється на стандартних аркушах паперу формату А4. Times New Roman, 14 pt, 1,5 інтервал, поля стандартні. Обсяг відповіді на першу частину – 8-10 сторінок друківаного тексту.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
Змістовий модуль 1	Вид теоретичного завдання: тестування	тиждень 3	10%
	Вид практичного завдання: індивідуальне письмове завдання 1	тиждень 2	5%
Змістовий модуль 2	Вид теоретичного завдання: тестування	тиждень 7	10%
	Вид практичного завдання: індивідуальне письмове завдання 2	тижні 5	5%
Змістовий модуль 3	Вид теоретичного завдання: тестування	тиждень 7	10%
	Вид практичного завдання: індивідуальне письмове завдання 3	тижні 6, 7	5%
Змістовий модуль 4	Вид теоретичного завдання: тестування	тиждень 13	10%
	Вид практичного завдання: індивідуальне письмове завдання 4	тиждень 14	5%
Підсумковий контроль (max 40%)			
Підсумкове теоретичне завдання: тестування (на Moodle)			20%
Підсумкове практичне завдання: індивідуальне дослідницьке завдання			20%
Разом			100%

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тиждень 1 Лекція 1	Основи цивільного захисту України	Розв'язування ситуаційних задач	5
Індивідуальне письмове завдання 1	Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації		
Тиждень 2 Лекція 2	Надзвичайні ситуації та їх наслідки	Тестування в Moodle	10
Поточна контрольна робота 1	Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації		
Змістовий модуль 2			
Тиждень 3 Лекція 3	Характеристики осередків радіоактивного, хімічного та біологічного ураження		

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Тиждень 4 Лекція 4	Правові та організаційні основи цивільного захисту		
Індивідуальне письмове завдання 2	Зброя масового знищення. Правові та організаційні основи цивільного захисту. Правила поведінки населення в конкретних надзвичайних ситуаціях	Розв'язування ситуаційних задач	5
Тиждень 5 Лекція 5	Правила поведінки населення в конкретних надзвичайних ситуаціях		
Поточна контрольна робота 2	Зброя масового знищення. Правові та організаційні основи цивільного захисту. Правила поведінки населення в конкретних надзвичайних ситуаціях	Тестування в Moodle	10
Змістовий модуль 3			
Тиждень 6 Лекція 6	Захист населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій		
Індивідуальне письмове завдання 3	Заходи та засоби захисту населення та територій	Розв'язування ситуаційних задач	5
Тиждень 7 Лекція 7	Засоби колективного захисту населення		
Тиждень 8 Лекція 8	Засоби індивідуального захисту населення		

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни**

Поточна контрольна робота 3	Заходи та засоби захисту населення та територій	Тестування в Moodle	10
Змістовий модуль 4			
Тижень 9 Лекція 9	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій		
Індивідуальне письмове завдання 4	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. Перша медична допомога	Розв'язування ситуаційних задач	5
Тижень 10 Лекція 10	Надання першої медичної допомоги потерпілим у надзвичайних ситуаціях		
Поточна контрольна робота 4	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. Перша медична допомога	Тестування в Moodle	10

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Рекомендована література

Основна:

1. Актуальні питання цивільного захисту : навч. посібник / В. А. Дубінін та ін. Миколаїв : НУК, 2020. 464 с.
2. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2021. 268 с.
3. Кодекс Цивільного захисту України. Київ : Алерта, 2023. 130 с.
4. Цивільний захист / О. І. Запорожець та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 264 с.

Додаткова:

1. Бедрій Я. Цивільний захист України : короткий словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 112 с.
2. Бедрій Я., Малов В. Цивільний захист. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 392 с.
3. Васійчук В. О., Гончарук В. Є., Качан С. І., Мохняк С. М. Основи цивільного захисту. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2010. 384 с.
4. Військова епідеміологія з епідеміологією надзвичайних ситуацій. Тернопіль : Укрмедкнига, 2018. 320 с.
5. Домедична допомога на місці події : практ. посіб. / П. Б. Волянський та ін. Херсон : Гельветика, 2020. 221 с.
6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Техногенна та природна небезпека / за заг. ред. В. В. Могильченка. Київ : КІМ, 2007. Т. 1. 636 с.
7. Ковжого С. О., Тузьків С. А., Карманний Є. В., Зенін А. П. Цивільний захист і охорона праці в галузі. Харків : Вид-во Нац. ун-ту «Юрид. академія України імені Ярослава Мудрого», 2018. 192 с.
8. Левчук К. О., Романюк Р. Я., Толлок А. О. Цивільний захист. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2016. 325 с.
9. Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. Цивільна безпека. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 158 с.
10. Основи цивільного захисту / О. В. Бикова та ін. Київ : Кафедра, 2008. 223 с.
11. Русаловський А. В., Вендичанський В. Н. Цивільний захист. Київ : АМУ, 2008. 250 с.
12. Смирнов В. А., Дикань С. А. Цивільний захист. Київ : Кафедра, 2013. 300 с.
13. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист. 3-тє вид., стер. Київ : Знання, 2013. 487 с.
14. Сусло С. Т., Заплатинський В. М., Харамда Г. М. Цивільний захист. Київ : Арістей, 2007. 386 с.
15. Цивільний захист / Д. В. Зеркалов та ін. . Київ : Основа, 2014. 234 с.
16. Цивільний захист / О. Г. Манойло та ін. Одеса : ОНАХТ, 2013. 108 с.
17. Цивільний захист : підручник для студ. вищих навч. закладів IV рівня акред. / П. В. Олійник та ін. Вінниця : Нова Книга, 2013. 328 с.
18. Цивільний захист на підприємствах харчової промисловості / О. В. Хіврич та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.
19. Яцина Г. С., Мостович А. А. Перша медична допомога у надзвичайних ситуаціях. Київ : Форт, 2008. 172 с.

Інформаційні ресурси:

1. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру. URL : <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki/diyi-naselennya-v-umovax-nadzvicainix-situacii-vojenno-go-harakteru>
2. Комплексний інформаційно-бібліографічний сервіс Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_64.exe...
3. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 175. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
4. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні. URL : <http://www.mns.gov.ua/content/nasdopov2010.html>
5. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства (англійською мовою). URL : <http://vulcan.wr.usgs.gov>

6. Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду). URL : <http://www.dnopr.kiev.ua>
7. Північноатлантичний альянс (НАТО). URL : <http://www.nato.int>
8. Постійне представництво України при ООН. URL : <http://www.uamission.org>
9. Рада національної безпеки і оборони України. URL : <http://www.rainbow.gov.ua>
10. Українська бібліотечна асоціація : список бібліотечних блогів. URL : <http://ula.org.ua/bibliomist/resursi/bibliotechni-blogi>
11. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. URL : <http://www.eriou.ukrtel.net/index.htm>
12. Цивільний захист. URL : <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2130>

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ²

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування занять обов'язкове, оскільки при вивченні курсу відсутність практичних занять спонукає під час викладання лекційного матеріалу розбирати й питання практичного характеру.

Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Накопичення відпрацювань неприпустиме! За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем. Адреси типу user123@gmail.com не приймаються!

² Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методiku проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. (061) 228-75-50

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocnu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>